

Novruz Həsən oğlu Hüseynov

UOT: 338; JEL: G29.

Risk yönümlü idarəetmə sistemində daxili audit və nəzarətin inkişafı

Xülasə

Məqalədə qeyd edilir ki, müasir dövrdə strateji planda maliyyə-təsərrüfat fəaliyyətinin səmərəli və davamlı inkişafına baxışlar əhəmiyyətli şəkildə dəyişmişdir. Bu kontekstə risk yönümlü daxili audit və daxili nəzarət sisteminin rolu kəskin şəkildə artır. Həmçinin, vurğulanmışdır ki, istənilən biznes prosesi həmişə müxtəlif və çoxlu sayda risklərlə müşahidə olunur. Risklər reallaşarkən biznes prosesində qaşıya qoyulmuş məqsədə ya qismən nail olunur yaxud da ümumiyyətlə nail olunmur. Ona görə də işlənilib hazırlanmış daxili audit və daxili nəzarət planı və proqramı əsasında risklərin idarəedilməsi həyata keçirilir. Daha sonra məqalədə qeyd edilir ki, müasir şəraitdə risklərin idarəedilməsinin və qiymətləndirilməsinin perspektivli modeli riskləri vaxtında müəyyən etməyə və minimuma endirməyə imkan verən risk-yönümlü yanaşmadır. Ona görə də risk-yönümlü yanaşma əsasında daxili audit və daxili nəzarət sisteminin formalaşdırılması zəruridir.

Acar sözlər: daxili audit, daxili nəzarət, risk-yönümlü yanaşma, risk, riskin idarəedilməsi, cari nəzarət, maliyyə resursları, riskin səviyyəsi, monitoring.

Giriş

Qloballaşma, geosiyasi və iqtisadi risklərin təsirinin artığı hazırki şərait ölkənin müasir iqtisadi inkişafında və maliyyə sistemində önəmli rolunu oynayan iri maliyyə institutlarının gəlir və xərclərinin formalaşdırılması və idarəedilməsinə yeni tələblər qoyur. Başqa sözlə desək, mövcud maliyyə resurslarından, büdcə, o cümlədən büdcədən kənar fondların vəsaitlərinin düzgün və səmərəli istifadə edilməsi, onların idarəedilməsi mexanizminin təkmilləşdirilməsini zəruri edir. Maliyyə nəzarətinin inkişafına milli iqtisadiyyatla və funksiyası yalnız maliyyə axını və aktivlərinin təkrar bölgüsü deyil, nəzarət olan maliyyə sistemi ilə sıx əlaqədə baxmaq məqsəduyğundur. Əgər maliyyə nəzarəti dövlətin maliyyə sisteminin bir hissədirsə, onda o, idarəetmənin mühüm ünsürü kimi çıxış edir. Deməli, müasir dövrdə risk yönümlü yanaşma maliyyə resurslarının səmərəli idarəedilməsinin, maliyyə əməliyyatlarına adekvat nəzarət sisteminin formalaşdırılmasının, əldə edilən nəticələr üzərində daxili və xarici nəzarətin təşkilinin zəruri ünsürüdür. Araşdırmalar göstərir ki, mövcud daxili nəzarət və audit sistemi risklərin idarəedilməsi sahəsində problemlərin miqyasını və onlar haqqında əvvəlcədən xəbər vermək iqtidarında deyildir. Lakin, risk yönümlü modelin tətbiqi təşkilatın strateji inkişafı baxımından nəticələri daha tez görməyə imkan verir.

Daxili auditin əsasları

Daxili audit sistemi müəssisə daxilində yoxlama, qiymətləndirmə və nəzarət funksiyasını həyata keçirir, menecerlər və ya direktorlar tərəfindən müəyyən olunur. Direktorlar müəssisənin daxili auditini həyata keçirmək üçün daxili audit departamenti yarada və ya daxili audit yoxlamasını həyata keçirmək üçün müxtəlif audit şirkətlərinə müraciət edə

bilərlər. Daxili auditin əhəmiyyəti odur ki, müəssisə istər maliyyə fəaliyyətində, istərsə də əməliyyat fəaliyyətində nəzarəti gücləndirərək, xətalarının və qüsurlarının qarşısını alır və mümkün itkiləri minimuma endirir. Həmçinin, müəssisə rəhbərləri nəzarəti birbaşa özləri həyata keçirə bilmədikləri üçün daxili nəzarət sistemini yaradırlar. Daxili nəzarət sisteminin beş tərkib hissəsi vardır: nəzarət mühiti (daxili yoxlamanın fəaliyyət çərçivəsini əhatə edir və əsasən direktorlar tərəfindən müəyyən olunur); müəssisənin risk qiymətləndirmə prosesi (bu prosese daxildir: maliyyə hesabatlarına əsasən biznes risklərinin müəyyən olunması; riskin əhəmiyyətli dərəcəsinin müəyyənləşdirilməsi; riskin baş vermə ehtimalının qiymətləndirilməsi; risklərin qarşısının alınması üçün tədbirlərin müəyyən edilməsi); maliyyə hesabatı ilə əlaqədar informasiya sistemi (bu, daxili nəzarətin bir hissəsi olub, aktivlər, öhdəliklər və s. haqqında hesabatlılığı təmin etmək üçün müəssisənin əməliyyatlarının və sazişlərinin qeydə alınması prosesidir); nəzarət tədbirləri (bu tədbirlər müəssisə daxilində xətaların, səhvlərin qarşısını almaq üçün həyata keçirilən əşkar etmə və aradan qaldırma prosesidir); daxili nəzarətin monitorinqi (bu isə daxili nəzarətin effektivliyinin daima müəyyən olunması və qiymətləndirilməsi prosesidir). Daxili audit sistemi əsasən rəhbərliyə tabe olur və hesabatı yalnız onlara təqdim edir.

Risk yönümlü daxili audit və daxili nəzarət sisteminin üstünlükləri

Müasir dövrdə büdcə və büdcədən kənar maliyyə vəsaitlərinin formalaşdırılması və idarəedilməsinə nəzarət metodları - yoxlamalar və təftişlər şəklində maliyyə nəzarəti mexanizmləridir. Belə mexanizmlər maliyyə vəsaitlərindən məqsədsiz istifadə faktlarını aşkar etməyə imkan verir. Bununla əlaqədar olaraq əlavə vasitələrin köməyi ilə maliyyə əməliyyatları üzərində nəzarət tədbirlərinin genişləndirilməsi çox aktualdır. Bu cür vasitələrin tətbiqi iri maliyyə institutlarının fəaliyyətinin maliyyə və qeyri-maliyyə nəticələrinin, bütövlükdə maliyyə resurslarından istifadənin səmərəliliyi sualına cavab tapmağa imkan verir. Belə mexanizmlərdən biri risk yönümlü daxili audit və daxili nəzarət sisteminin formalaşdırılmasıdır. Büdcədən kənar fondların maliyyə vəsaitlərinin idarəedilməsində daxili audit və daxili nəzarət mexanizmləri daha geniş əhəmiyyət kəsb etməlidir. Ümumiyyətlə, audit nəzarəti dedikdə əmtəə istehsalı və satışı, xidmət göstərilməsi və iş görülməsi ilə məşğul olan təsərrüfat subyektlərində mühasibat uçotunun dəqiq və dürüst aparılmasının, mühasibat və maliyyə hesabatlarının müstəqil yoxlanılması başa düşülür. Bu növ nəzarət maliyyə resurslarının idarəedilməsinin ümumi sisteminin mühüm ünsürünə çevrilməlidir.

Daxili audit mövcud daxili nəzarət sisteminin etibarlılığının və səmərəliliyinin qiymətləndirilməsidir, yəni təşkilatın daxili nəzarətinin bir hissəsidir. Başqa sözlə desək, daxili audit təşkilatın daxilində həyata keçirilir, onun fəaliyyətinin bütün tərəflərinin müstəqil qiymətləndirilməsi funksiyasını yerinə yetirməklə, menecerlə mövcud nəzarət sisteminin etibarlılığı və səmərəliliyi haqqında əminlik yaradır [16]. Daxili audit istehsalın səmərəli idarəedilməsinə və qarşıya qoyulmuş məqsədlərə nail olmağa imkan verməyən amilləri və şəraiti vaxtında aşkar edir və aradan qaldırır. Bundan başqa o, təşkilatın fəaliyyətini və onun ayrı-ayrı strukturlarının fəaliyyətini yaxşılaşdırmağa kömək edir, məhz təşkilatın hansı xidmət və bölmələrinin, fəaliyyət istiqamətlərinin qarşıya qoyulmuş məqsədlərə nail olmağa və onun fəaliyyət nəticələrinin yüksəldilməsinə gətirib çıxardığını aşkar etməyə imkan verir [17, s.5]. Müasir dövrdə strukturunda daxili audit bölməsi olan təşkilat investorlar və auditor kompaniyaları üçün korporativ idarəetmə vəzifəsinə daha çox meyillidir. Daxili audit və daxili nəzarət anlayışları arasındakı fərqləri anlamaq üçün iqtisadi ədəbiyyatda və təsərrüfatçılıq təcrübəsində daha çox sinonim kimi istifadə edilən bu anlayışların məzmununu müqayisə etmək zəruridir [5, s.39]. Həmin anlayışların birləşdirilməsi hər ikisinin “nəzarətdən” törədiyi, həmçinin təşkilat daxilində həyata

keçirilməsi ilə bağlıdır. Anlayışlar arasındakı belə oxşarlıq onları eyniləşdirməyə əsas vermir. Onlar arasında keyfiyyət fərqi olmasa da müxtəlif məqsədləri vardır. Həmin anlayışlardan hər biri təşkilatın ierarxiyasında müəyyən mövqeyi vardır. “Daxili audit və daxili nəzarətin” döğma məvhumu idarəetmənin əsas funksiyalarından yaxud idarəetmə fəaliyyətinin növlərindən biri olan nəzarətdir” [11]. Daxili audit və daxili nəzarətin müayisəli xarakteristikasını aşağıdakı kimi vermək olar.

Cədvəl 1.

Daxili auditin və daxili nəzarətin müayisəli xarakteristikası

Kriteriyalar	Daxili nəzarət	Daxili audit
Hüquqi status	Müvafiq bölmələrin və onun əməkdaşlarının vəzifə öhdəlikləri haqqında əsasnamə	Təşkilatın nizamnaməsi, daxili audit xidməti haqqında əsasnamə
Məqsəd və vəzifələr	Təşkilatın bütün maddi, əmək və maliyyə resurslarının qorunması və səmərəli istifadəsi üzərində sistemli və başdan-başa müşahidə	Təşkilatın struktur bölmələrinin işinin keyfiyyətinə nəzarət, daxili nəzarət və mühasibat uçotu sistemini qiymətləndirmək, tövsiyyə və məsləhətlər işləyib hazırlamaq
Tabəçilik	İdarəetmə nümayəndəsi simasında icraedici orqanlar	Səhmdarların ümumi yığıncağı və direktorlar şurası simasında təşkilatın mülkiyyətçiləri
Həyata keçirilmə dövrü	Nəzarət tədbirlərinin həyata keçirilməsi qrafiki, ya da icraedici orqanın rəhbərliyinin ayrı-ayrı tapşırığı üzrə	Pozulma və sui-istifadə faktlarının vaxtında aşkar edilməsi və qarşısının alınması məqsəd ilə dövrü yoxlamalar
Sənədlə rəsmiləşdirmənin nəticələrinin qiymətləndirilməsi	Yerinə yetirilən əməliyyatlara, xidməti qeydlərlə tərtib edilən sorğulara operativ müdaxilə və düzəlişlər	İşçi sənədlərinin, aktların, hesabatların tərtibi, nəticə və tövsiyələrin hazırlanması

Daxili audit və daxili nəzarət son məqsəddə təşkilatın dəyərinin artırılmasında birləşir. Bu məqsəddə təşkilatın mövcud resurslarından səmərəli istifadə nəticəsində nail olmaq olar. Dünya təcrübəsində daxili auditin idarəedilməsi təşkilatın daxili nəzarət sisteminin ünsürlərindən biri hesab edilir. Təsərrüfat təcrübəsində “daxili audit” və “daxili nəzarət” anlayışlarından istifadə edilməsinin təhlili göstərir ki, onlar arasındakı fərq təşkilatın daxili nəzarət sisteminin təşkili strukturunda yeri və funksiyaları ilə şərtlənir. Daxili audit özünü cari fəaliyyəti çərcivəsində yaxud işlərin konkret istiqamətlərinə məsul rəhbərlərin xüsusi sorğusu üzrə risklərin idarəedilməsi sisteminin yoxlanmasını və qiymətləndirilməsini həyata keçirir. Bu halda auditor yoxlaması biznes proseslərinin daxili nəzarət sistemində aid auditor dəlillərini, toplamaqdan, təhlili etməkdən və qiymətləndirməkdən ibarətdir. Auditor yoxlamasının nəticələri daxili nəzarət sisteminin etibarlılıq və səmərəlilik dəəcəsinə, həmçinin risklərin rəlləşməsinin mümkün nəticələrini qiymətləndirməkdir [7, s.136]. Risklərin idarəedilməsi və daxili nəzarət sisteminin səmərəliliyinə əmin olmaq üçün həyata keçirilən mövcud nəzarət tədbirlərinin və risklərin qiymətləndirilməsi üzrə prosedurların keyfiyyətinin müntəzəm yoxlanması zəruridir.

Təşkilatda müasir daxili nəzarət müxtəlif və miqyaslı vəzifələrin yerinə yetirilməsi iqtidarında olmalıdır. İnformasiyanın etibarlılığının, qanunvericiliyə riayət edilməsinin, aktivlərin qorunmasının bir hissəsi kimi daxili nəzarət sisteminin qiymətləndirilməsi ilə yanaşı o, risklərin idarəedilməsi sisteminin səmərəliliyinin təhlili və qiymətləndirilməsini və onların azaldılması metodları üzrə təklif verilməsini təmin etməlidir. Bu zaman risk dedikdə, gəlirin əldə edilməməsi yaxud resursların itirilməsi ehtimalının mövcud potensialı başa düşülür. Müasir şəraitdə təşkilatın mövcud maliyyə-təsərrüfat fəaliyyəti üzərində tam

nəzarəti təmin etmək qeyri-mümkündür. Aparıcı təşkilatlar idarəetmənin xüsusi yanaşmalarından istifadə edərək risklərin idarəedilməsi sistemini tətbiq edir. Məqsəd mənfi, həmçinin gözlənilən fəaliyyət nəticələrinin qeyri-müəyyənliyini qabaqcadan görmək və azaltmaqdan ibarətdir. Eyni zamanda daxili audit də təşkilatın risklərinin idarəedilməsi sisteminin fəaliyyətinin səmərəliliyinin qiymətləndirilməsi işlərinə istiqamətlənməlidir [14, s.198]. Risklərin idarəedilməsinin korporativ sistemi struktur və idarəetmə aparatı bölmələrinin reqlamentləşdirilmiş qarşılıqlı fəaliyyəti əsasında həyata keçirilən təsdiq edilmiş prosedurlar, risklərin idarəedilməsinin vasitə və metodların əlaqədə olan kompleksidir. Müasir şəraitdə risklərin idarəedilməsinin və daxili auditin inteqrasiya edilmiş sisteminin formalaşdırılması zəruridir. İri maliyyə institutlarında risklərin idarəedilməsi sahəsində daxili auditin inkişafı daxili auditorun qarşısında duran vəzifələrin mürəkkəbləşməsi və konkretləşməsi istiqamətində getməlidir. Daxili audit tərəfində təşkilatın risklərinin idarəedilməsi sisteminin səmərəliliyinin qiymətləndirilməsi kompleks və aşağıdakı istiqamətlərdə aparılan təhlil əsaslanmalıdır:

- ☞ təşkilatın müəyyənləşdirilmiş strateji proqramlarına, məqsədli strateji istiqamətlərə nail olunmasına təsir edən riskləri vaxtında aşkar etmək və tam qiymətləndirmək;
- ☞ risklərin və onların yol verilən səviyyəsinin qiymətləndirilməsinin kəmiyyət kriteriyalarının işlənilib hazırlanması və istifadə edilməsi dərəcəsinin təhlil etmək;
- ☞ riskləri və onların təsir prioritetlərini düzgün ranjirləşdirilmək, müqayisəli səmərəlilik nəzərə alınmaqla riskə təsir metodunun seçilməsini əsaslandırmaq;
- ☞ risklərin idarəedilməsi sahəsində idarəetmə qərarlarının həyata keçirilməsində əldə edilən səmərəni düzgün müəyyənləşdirmək;
- ☞ risklərin səviyyəsinin dinamikası və onların azaldılması tədbirlərinin səmərəliliyi üzrə müntəzəm monitorinqi həyata keçirmək.

Daxili audit risklərin idarəedilməsi sisteminin işlənilib hazırlanması və tətbiq edilməsi menecmentinə kömək göstərməlidir [20]. Risklərin idarəedilməsinin korporativ sisteminin yaradılmasında məqsəd daxili və xarici risklərin fəaliyyəti şəraitində təşkilatın strateji idarəetmə nəticələrinin optimallaşdırılmaqdan, təşkilatın strateji inkişaf proqramında nəzərdə tutulan məqsədli istiqamətlərə nail olmaqdan, uzunmüddətli strateji qərarlar qəbul edərkən sistemli yanaşmanı təmin etməkdən ibarətdir.

Risk yönümlü daxili audit və daxili nəzarət standartlarını yaradarkən obyekt kimi əmlak və resurs deyil, əmlakın, səmərəliliyin, resursların itirilməsi riski çıxış edir. Risk yönümlü daxili nəzarət riskin idarəedilməsi metodologiyası ilə qarşılıqlı əlaqənin gücləndirilməsi vasitəsilə təsərrüfat subyektinin strateji məqsədlərinə nail olmağa kömək edir. Risklərin idarəedilməsi funksiyası menecmentin məsuliyyəti dairəsində yer alır. Daxili audit risklərin idarəedilməsi sisteminin fəaliyyət səmərəliliyinin monitorinqi və qiymətləndirilməsini həyata keçirir. Təşkilatın korporativ idarəetmə sisteminə daxil olan risklərin idarəedilməsi sistemi operativ və strateji planda onun müntəzəm və davamlı fəaliyyət göstərməsinə, daxili və xarici risklərin qabacadan müəyyənləşdirilməsi hesabına inkişafın strateji proqramında nəzərdə tutulan məqsədli istiqamətlərə nail olmağa imkan verir. Bundan başqa göstərilən xidmətlərin keyfiyyətini və təhlükəsizliyini təsir etmək gücündə olan risklərin vaxtında aşkar edilməsi və aradan qaldırılması nəticəsində müştərilərin inamı və loyallığının yüksəldilməsinə nail olunur, həmçinin resursların səmərəli istifadə edilməsi əsasında risklərin idarəedilməsi nəticəsində əldə edilən əlavə mənfəəti maksimallaşdırmaq imkanı qazanılır. Səmərəsiz prosedur və layihələrdən imtina edilməsi hesabına kapitalın təşkilatdaxili bölgüsü və resursların prioritet istiqamətlərdə təkrar bölgüsü işlərinin səmərəsi

artır. Ümumiyyətlə, risk yönümlü yanaşmanın əsas üstünlüklərinə aşağıdakıları aid etmək olar (sxem 1).

Sxem 1.

Nəticə

Müasir mərhələdə həm iqtisadi, həm də sosial xarakterli iri maliyyə institutları büdcə transfertləri hesabına fəaliyyətini tənzimləyir. Maliyyə resurslarının məhdudluğu şəraitində büdcə transfertlərinin həcmi minimuma endirməsi və maliyyə məsuliyyətinin artırılması hesabına sabitliyin təmin edilməsi prioritet məsələlərdən biridir. Bununla əlaqədar olaraq maliyyə resurslarının idarəedilməsi səmərəliliyinin yüksəldilməsi istiqamətlərinin axtarılıb tapılması zəruridir. Belə şəraitdə maliyyə axınlarının və ehtiyatlarının, “gəlir-risk” kriteriyası üzrə maliyyə aktivlərinin idarəedilməsi səmərəliliyinin yüksəldilməsinin real və zəruri vasitəsi kimi risk yönümlü maliyyə monitorinqi və daxili audit nəzarəti sisteminin formalaşdırılması vacibdir.

Ədəbiyyat

1. “Auditor xidməti haqqında”, Azərbaycan Respublikasının qanunu, Bakı, 1994.
2. “Daxili audit haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanunu. Bakı, 2007.
3. Abbasov İ.M. Audit. Bakı 2016, 528 s
4. Anderson K., Terp A. Risk Management, Denmark: Copenhagen Business School Press, 2015. 338 p
5. Бурцев, В.В. Внутренний контроль: основные понятия и организация проведения, журнал Менеджмент в России и за рубежом. № 4. 2017.
6. International innovation research: сборник статей XIII Международной научно-практической конференции. – Пенза: МЦНС «Наука и Просвещение». – 2018. – 260 с.
7. Волков, А.Г., Чернышева, Е.Н. Контроль и ревизия, М.: Изд. центр ЕАОИ, 2011. 224 с.
8. Daxili audit: reallıqlar və perspektivlər. Beynəlxalq konfransın materialları. Bakı, “Nağıl Evi”, 2012.
9. Головач, А.М. Внутренний контроль и внутренний аудит в организации: разграничение компетенции, журнал Аудиторские ведомости, №1, 2017.
10. Qəhrəman R. R. Mühəsibat uçotu və audit Dərslik, 2006, 393 s
11. Гишиев Р.Д. Внутренний аудит, как один из элементов системы внутреннего контроля коммерческого банка, журнал Аудит и финансовый анализ, №2, 2015.
12. Какочкина Т.В. Риск-ориентированный подход в практике внутреннего контроля и аудита, Аудит, № 4 (279), 2014.
13. Макальская, А.К. Внутренний аудит, М.: Дело и сервис, 2014. 302 с.
14. Мерззликина, Е.М., Никольская, Ю.П. Аудит. [Текст] / Е.М. Мерззликина. М.: ИНФРА-М, 2016. 400 с.

15. Нгуен Тхи Вьет Ле Развитие методика внутреннего аудита на основе риск-ориентированного подхода, в коммерческих организациях, Baikal Research Journal, Т. 7, №2, 2016.
16. Нечипуренко, Л.С. Внутренний контроль рисков: Материалы VI Международной студенческой электронной научной конференции «Студенческий научный форум». <http://www.scienceforum.ru/2014/346/2403>
17. Суглобов, А.Е. Роль международных стандартов в становлении российского аудита журнал Международный бухгалтерский учет. №4(64). 2014.
18. Рогачев А.Ю. Человеческий фактор в операционных рисках. <http://www.beintrend.ru/2011-12-21-17-15-26>.
19. Səbzəliyev S.M., Nəcəyev R.M., Auditin əsasları. 2003.
20. Сонин, А.М. «Зачем компании нужен внутренний аудит?» http://www.iaa-ru.Ru/inner_auditor/publication/member_articles/sonin2
21. <http://www.audit.gov.az>
22. <https://www.iaasb.org>

Novruz Xasan oğly Huseynov

Развитие внутреннего аудита и контроля в системе управления рисками

Резюме

В современный период взгляды в стратегическом плане на эффективное и устойчивое развитие финансово-хозяйственной деятельности существенно изменилось. В этом контексте резко возрастает роль риск-ориентированного систем внутреннего аудита и внутреннего контроля. В статье рассматриваются вопросы развития внутреннего аудита и внутреннего контроля в системой риск-ориентированного управления. Здесь автор затрагивает традиционный и риск-ориентированные системы внутреннего аудита и внутреннего контроля, а также обосновывает преимущества риск-ориентированного подхода.

Ключевые слова: *внутренний аудит, внутренний контроль, риск-ориентированный подход, риск, управление рисками, текущий контроль, финансовые ресурсы, уровень риска, мониторинг.*

Novruz Hasan Huseynov

Development of internal audit and control in risk management system

Summary

In the modern period, strategic views on the effective and sustainable development of financial and economic activities have changed significantly. In this context, the role of risk-based internal audit and internal control systems increases dramatically. Each business process is always accompanied by a number of different risks. When implementing risks, the goals of this business process are achieved partially or not at all. At the same time, an assessment of internal control of risks is necessary and, on the basis of this, the development of a plan and program of internal control. The article deals with the development of internal audit and internal control in the system of risk-based management. Here the author touches upon the traditional and risk-oriented systems of internal audit and internal control, and also substantiates the advantages of the risk-oriented approach.

Keywords: *internal audit, internal control, risk-oriented approach, risk, risk management, current control, financial resources, risk level, monitoring.*

Elmi redaktor: i.f.d., dos. Y.Məmmədov

Daxil olub: 13.04.2020.

Çapa qəbul olunub: 20.04.2020.